

TÜRK SAZ ŞAİRLERİ ÜSKÜDARİ

HASAN EREN

Üsküdarî adlı bir saz şairimizin bulunduğunu Fevziye Abdullah [Tansel] bildirmişti.¹ Fevziye Abdullah, onun özel olarak elde ettiği bir cönkte rastladığı şiirlerine dayanarak, adı ve yaşadığı yer ve zaman üzerine bilgi vermişti.

Fevziye Abdullah'ın belirttiği gibi, bu cönkteki şiirlerin bir bölümünün başında Üsküdarî Ahmet, bir bölümünde yalnız Üsküdarî yazılmıştır. Fevziye Abdullah buna dayanarak bu yeni şairin adının Ahmet olduğunu, takma adını göz önüne alarak kendisinin İstanbul'lu bulunduğunu söylemişti.

Üsküdarî'nin yaşadığı zamanı tayin ederken yazar onun şiirlerine dayanmıştı. Üsküdarî, Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa'nın 1663 (1074) yılında Újvár kalesini alması dolayısıyla güzel bir şiir yazmıştı. Bundan başka, cönkte onun Girit savaşı üzerine yazılmış bir şiiri de vardı. Bu şiirlere dayanan Fevziye Abdullah, Üsküdarî'nin XVII. yüzyılda yaşayan bir saz şairi olduğunu söylemişti.

Fevziye Abdullah'ın yazısından dört yıl sonra, M. Fuad Köprülü, Türk Sazşâirleri (İstanbul, 1940. II, 73. s.) adlı büyük eserinde, Üsküdarî üzerinde dururken Fevziye Abdullah'ın verdiği bilgileri özetlemekle yetinmiştir. Köprülü, örnek olarak Üsküdarî'nin

1. Sevdiğim, derdinden mecnun olmuşum
Dil-ü cânım sana vereldenberi
Günden güne hazan gibi solmuşum
Mübârek cemâlin göreldenberi
2. Dur a derviş, dur a haber sorayım
Tarîkat ne, erkân nedir, yol nedir?

1 Fevziye Abdullah, XVII neî asır sazşâirlerinden Üsküdarî: Ülkü VIII (1936), 119-122. s.

Âşık isen gel haber ver göreyim
Bülbül nedir, gülşen nedir, gül nedir?

3. Müjde gelip Ehl-i-İslâm şâd oldu
Gâzî Vezir feth-eyledi Uyvar'ı
Nemçe lâ'in kal'asından yâd oldu
Gâzî Vezir feth-eyledi Uyvar'ı

dörtlükleriyle başlayan koşmalarını da aktarmıştır (II, 117-119. s.).

Biz, bundan yirmi yıl önce, Öksüz Âşık, Demiroğlu, Şahin (veya Şahinoğlu), Kayıkçı Kul Mustafa, Kuloğlu, Karacaoğlan gibi birtakım saz şairlerinin eserlerini içine alan yazma bir dergide Üsküdarî'nin güzel bir şiirini bulmuş, ancak o zaman bu tek şiiri, onun başka şiirlerinin de elimize geçeceğini umarak yaymamıştık. Şimdi, aradan yirmi yıl geçtiği halde Üsküdarî'nin yeni eserlerine rastlanmadığını gördük. Bunun üzerine onun vaktiyle elimize geçmiş olan bu şiirini olduğu gibi veriyoruz:

Baharın eyyamı geldi seyrine varmak gerek
Önünden akan deryayı bakmağa doymaz yürek
Balyemez topları vardır Kızkulesi شترک
Payitahtın karşusunda hoşça yerdir Üsküdar

Seyretmeyüp görmeyenler seyrini gönlü umar
Baharında bülbülleri figan eder zar zar
Buna benzer bir makam yok demenüz kim misli var
Lâciverdî kubbenin altında birdir Üsküdar

Cennetülmevaya benzer zeyn oluptur her yeri
Her birinde bir alem var gir içinde gez yürü
Bitekellûf âşıkane sarılır dilberleri
Ayş ü işret edecek bir hoşça yerdir Üsküdar

Ahmet eder bu sevdaya düşen aklın dağdır
Buna benzer bir makam yok ki cennet bağdır
Arap Acem iskelesi Kâbe'nin ayağıdır
Vasf olunmaz hasılı bir hoşça yerdir Üsküdar

Üsküdarî'nin bugüne değin elimize pek az şiiri geçmiştir. Bu bakımdan bu yeni şiir onun şairlik gücünü belirten değerli bir katkıdır.

Üsküdarî'nin bu yeni şiiri bilinenlere yeni bir şey katmamışsa da, eski bilgilerimizi teyit etmiştir.

Fevziye Abdullah, yukarıda belirttiğimiz gibi, şairin adının Ahmet olduğunu söylemişti. Yukarıdaki şiirinde şair, takma adını değil, yalnız adını kullanmıştır. Buna dayanarak Üsküdarî'nin adının Ahmet olduğu artık kesinlikle söylenebilir.

Fevziye Abdullah, takma adını göz önünde tutarak Üsküdarî'nin İstanbul'lu olduğunu ileri sürmüştü. Bu yeni şiirinde Üsküdar'ın bütün güzelliklerini ustalıklı öven şairimizin Üsküdarlı olduğu açıktır.

ESKİ BİR SAZ ŞAİRİ

SİPAHÎ

HASAN EREN

Sipahî adlı bir saz şairimizin bulunduğunu Âşık Ömer Şairname'-sinde belirtmişti. Âşık Ömer bu şairin adını anmakla yetinmemiş,

Sipahî'dir cümlesine ser nefer
Mekân tutup kaldı ol Karaman'ı¹

beytiyle onu şair olarak övmüştü. Ancak, Âşık Ömer'in andığı bu şairin eserleri bugüne değin elimize geçmemiştir.

Fevziye A. Tansel,² XVI-XVIII. yüzyıl şairlerinin eserlerini içine alan yazma bir dergide Sipahî'nin aşağıdaki şiirini bulmuştur:

Ey vefâsız sana gönül vereli
Bana hasm olmadık eller mi kaldı
Dâstân eyledin cümle illere

Tansel'in bulduğu bu Őiir. dergide XVII. yűzyıl saz Őairlerinden Gevheri'nin bir koŐmasıyle aynı sayfada ve "Tűrkî-i Sipahi" baŐlıđı altında verilmiŐtir. Yazar, "bu âhenkli, fikir bakımından kuvvetli, ifâdece pek tabi'î ve samimî Őiirin", "ÂŐık Őmer'in övdüğu Sipâhi'ye âit olduğunu" sandığını belirtmiŐtir.

Tansel'in yazısını gördükten sonra, bu Őiire - birtakım farklarla - Gevheri'nin koŐmaları arasında rastladık. Bu koŐmayı olduğu gibi veriyoruz:

Ey bivefa sana gönűl vereli,
Bana hasm olmadık kullar mı kaldı?
Dasitan eyledin illere beni,
Ahvalim söylenmez diller mi kaldı?

Ferhat gibi yol eyledik dađları,
Kangı dilber güldürmüŐtür ağları,
Şimdi viran oldu dostun bađları,
Yad eller deđmedik güller mi kaldı?

MaŐukum diye gel zulmetme canâ,
Zamane dilberine yoktur bahane,
Bir rűzgâr musallat oldu cihana,
Meyvesin dökmedik dallar mı kaldı?

Gel gönűl bu iŐten olalım âri,